

Ferenczy Károly (1862-1917)*Két angyal (Leány), 1895*Olaj, vászon, 45x31 cm
Jelzés nélkül**Proveniencia:**

- 1944-ig Révai Mór János gyűjteményében

Kiállítva:

- A nagybányai művészek első csoportos kiállítása a régi Múcsarnokban. Budapest, 1897. katalógus: 21. (*Leány* címen)

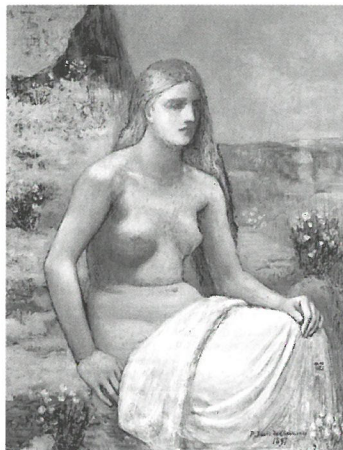
Kikiáltási ár: 6 500 000 Ft / 25 000 EUR**Révai Mór a gyűjtő**

Révai Mór János a 19. század végének egyik legjelentősebb magyar kiadója és könyvterjesztője volt. Pályáját 1880-ban kezdte apja, Révai Sámuel és nagybátyja, Révai Leó pesti könyvkereskedésében. 1895-ben testvérel, Ödönnel megalapította a Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaságát. A Révai testvérek kiadói munkásságuk mellett ugyanakkor tevékeny részt vállaltak a főváros művészeti életében, a Nemzeti Szalon és a Könyves Kálmán művészeti szalonjának működtetésében is. Sőt, mindketten gyakori képvásárlók is voltak. Érdeklődésük mindenekelőtt a nagybányai és más, modern irányzatot képviselő művészekre irányult.

Révai Mór János gyűjteménye

Révai Mór János először 1897-ben, Kiss József díszkiadású kötetének megjelentetésekor került közvetlen kapcsolatba a magyar képzőművészet prominenseivel. (A kötetet nagybányai festők illusztrálták.) Fogékonyságát mi sem bizonyítja jobban, hogy még ugyanebben az évben Ferenczy Károlytól rendelt arcképet hitveséről. Ferenczy mellett persze más művészek is szerepeltek Révai gyűjteményében, melyekről pontos adatokkal is rendelkezünk. A zár alá vett zsidó javak számbavételére és megőrzésére alakult kormánybiztosság fennmaradt iratai szerint 1944. július 19-én vették jegyzékbe Révai Mór János özvegyének a Kelenhegyi út 21. alatti lakásában található képeket. A helyszínen kézzel írt jegyzőkönyv 22 művet sorol fel. Tizenegyet Rippl-Rónai Józseftől, kettőt-kettőt Csók Istvántól és Mednyánszky Lászlótól, egy-egy képet Edvi Illés Aladártól és Olgay Ferencztől, továbbá öt művet Ferenczy Károlytól. A felsorolt alkotások mellett ugyanakkor más művekről is tud a szakirodalom. Bizonyítható például, hogy a Révai-gyűjteményben Rippl-Rónai József több más alkotása mellett Iványi Grünwald Béla egy olajképe is szerepelt.

Révai gyűjteményében Ferenczytól a már említett portrén és az 1903-ban festett *Templom* című alkotáson kívül, a *Két angyal*, a *Jézus imádása*, és a *Néger a Jézus imádása jelenethez*

Pierre Puvis de Chavannes: *Magdolna*, 1897.
Budapest, Szépművészeti Múzeum

szerepelt. Ferenczy Károlynak ez utóbbi, a gyűjteményben leltárba vett három képét az utóbbi évtizedig a szakirodalom nem ismerte.

Ferenczy három ismeretlen alkotása

Az egykor a Révai-gyűjteményhez tartozó három Ferenczy-kép eredetileg egy kompozíciót alkotott. Erre utal a kormánybiztosi jegyzőkönyv, amelyben a három kép egy tétel alatt, *Királyok imádása* címmel szerepel. A három kép egybe-tartozását erősíti továbbá az a tény is, hogy Ferenczynek a Szentendrei Múzeumban található *A Királyok hódolása* című alkotása és a Révai gyűjteményhez tartozó *Jézus imádása* ikonográfiaailag azonos kompozíciót takar. A Szentendrén látható mű ismeretében a *Két angyal* a kompozíció bal oldalán, az oszlopok előtt ülő két angyalnak, míg a *Néger a Jézus imádása jelenethez* a kompozíció előterében, a Mária előtt hódoló, negroid vonású királynak felel meg. Egykor egyazon kompozíció részei voltak.

A *Két angyal* utóélete

A *Két angyal* alapján a kivágatok önálló kompozícióként is megállják a helyüket. Másként aligha képzelhető el, hogy az 1897-ben megrendezett Nagybánya kiállításon kiállította volna azokat Ferenczy. Feltételezhetjük, hogy maga a művész vágta szét az eredeti festményt – ahogy erre más példát is találhatunk a Ferenczy életműben –, s a három darab egyszerre került a művésztől Révai Mór Jánoshoz 1897-ben. Azt nem tudhatjuk, hogy ezek az alkotások egymás mellett szerepeltek-e a tárlaton. Mindenesetre a korabeli sajtó híradásaiból az derül ki, hogy a látogatók számára nem állt össze az eredeti kompozíció. Sőt olyannyira sikeres volt az álcázás, hogy a kép az utókor számára sem fedte fel titkát, hisz mi más lehetne annak a magyarázata, hogy Ferenczy Károly életművének egy darabja kicsett a tudományos emlékezetből.

Kaszás Gábor

